

Posudek vedoucího práce

Zuzana Pipková: Elektronická komunikace versus komunikace face to face ?

Práce se věnuje novým formám komunikace realizovaným na internetu. Zuzana Pipková problematiku uchopila pomocí stěžejních autorů teorie a filosofie médií, což ji umožnilo zaměřit se na aspekty elektronické či mediální komunikace, které zůstávají u tradičních teorií bez povšimnutí.

Autorka vychází ze základního rozlišení bezprostřední neboli face to face komunikace a komunikace zprostředkované médii. Kritická teorie či filosofie médií problematizuje nejen pojetí masové komunikace jakožto modelu mediální komunikace vůbec, ale i samotný pojem zprostředkování. Revizi teoretických modelů komunikace ovšem vyžaduje i samotný vývoj nových technologií, což autorka dokazuje na několika příkladech elektronické komunikace spojující prvky face to face interakce a komunikace zprostředkované médii: chat, e-Mail, blog, Facebook či spoluzaci.cz.

Je komunikace v rámci chatu, blogů či Facebooku a podobných platform pouze počítačovou simulací komunikace face to face, využívající možnosti rychlého přenosu audiovizuálních dat, nebo tyto programy a platformy představují nové formy komunikace, jejichž funkcí není nebo není primárně náhražka face to face komunikace, ptá se autorka práce. Kritická teorie médií zdůrazňuje nebezpečí simulace údajně ‚bezprostředních‘ forem komunikace a ‚objektivního‘ přenosu informací: předepsané formy, kanály i obsahy komunikace znemožňují vytváření komunikačních vazeb neustálým obnovováním a proměnou jejich forem. Ačkoliv v sobě portály jako Facebook toto nebezpečí nesou (viz bezpečnostní rizika, reklama atd.), zdůrazňuje autorka posun, ke kterému došlo s nástupem počítačových technologií – oproti masovým sdělovacím prostředkům na straně jedné a z dnešního hlediska již triviálním médiím jako telefon na straně druhé: formy komunikace se mění a vyvíjejí, v rovině technologie a v důsledku i sociální interakce.

Při pohledu na sociální dimenzi nových komunikačních prostorů autorka demonstruje význam internetu pro tvorbu i udržování sociálních vazeb: „kdo není na Facebooku, jako by nebyl“ a na druhé straně: reklamní agentury či zaměstnavatelé si můžou najít i informace, které ve ‚fyzickém‘ prostoru patří do soukromí, prezentace sebe sama je přístupná takřka komukoliv apod. Na jedné straně lze ve virtuálním prostoru navázat kontakty (ať se již jedná o partnerské vztahy nebo zájmové skupiny), které by v kontextu společnosti, v níž daný uživatel žije, byly nepravděpodobné, na internetových platformách nehraje roli (nebo není doložitelný) sociální status, profese, finanční situace, rodinné pozadí atd., na druhé straně právě na osobní údaje např. v blozích nelze spoléhat.

Důležitým aspektem elektronické komunikace, jemuž se autorka věnuje v souvislosti s chatem, je problematizace diference orální/ písemná, která určuje teorii médií v tradici autorů jako Marshall McLuhan a Walter J. Ong: chat je *písemnou* komunikací odehrávající se v reálném čase, nezávisle na vzdálenosti účastníků rozhovoru, tedy určitý typ ‚bezprostřední‘ komunikace ve smyslu komunikace v reálném čase, ovšem realizované pomocí písma. V chatu orální komunikaci nahrazuje opět písemná, přičemž se mění jak materiální ‚nosič‘ - podobně jako v případě klasického dopisu a e-mailu -, tak i konkrétní podoba daného kódu: chat zavádí do textu obrazové prvky (např. ‚smiley‘ složené z interpunkčních znamének) a čísla, která zastupují slabiky (Zuzana Pipková uvádí četné příklady, kapitola ‚Proměna komunikačního kódu‘).

Souhrně je třeba ocenit snahu o vyhodnocení technologických možností, autorka nezůstává u pouhého výkladu různých teorií médií a komunikace, ale poukazuje na problematické aspekty výkladu elektronické komunikace. Práce se věnuje aktuálnímu tématu, využívá relevantní literaturu z teorie a filosofie médií a prezentuje dobré postřehy z komunikační praxe; teoretické závěry však zůstávají u důležitých bodů jenom ve stavu náčrtu, přínosné by bylo rozvedení např. tématu orální versus písemná komunikace v podobě analýzy kulturní techniky psaní nebo sémiotické analýzy písma.

Celkově doporučuji práci ohodnotit jako velmi dobrou.

Kateřina Krtilová